

Hoczopán Anna

Kenyérhéjak

Otthon, apukámnál, a szokásosnál később kelek. Ott sokáig tudok aludni, addig, amíg a napsugarak meg nem csiklandozzák a szememet. Apu viszont mindig korán kel. Halkan járkál ide-oda a házban, majd elkészíti a reggelimet. A menü mindig ugyanaz. Úgy hívja, „háromtojásos rántotta”, amit valójában egy tucát tojásból készül. És senki sem tud olyan jó rántottát sütni, mint ő. A kenyeret vékony szeletekre vágja, gondosan leveszi a héját, és közben mélyen belesüpped a gondolataiba. Nem emlékszem, hogy valaha is héjával együtt adta volna ide a kenyeret. Ez így van, amióta világ a világ. A kenyérhéjakat egy lábasban összegyűjti, és amikor az edény megtelik, rájuk önti a megmaradt meleg levest, majd odaadja a kutyának.

Épp a második szelet kenyeret pulcolja, mikor felém fordul:

– Ahányszor kenyeret szelek, mindig nagypapa jut az eszembe.

– Miért, mi történt veled? – kérdezem, miközben a reggelimre várok.

Apu mellém ül, és belekezd a mesebe:

– Nagypapa egyéves korában árván maradt. Apukája cseléd volt egy magyar parasztgazdánál, aki csak két hétre engedte el, hogy felépítse a házat. Fiatal volt, alig múlt el húszéves, és kora reggeltől késő estig dolgozott: alapozott, falakat húzott, földet döngölt, tapasztott, meszelt, dolgozott fáradhatatlanul. Szerette volna minél hamarabb befejezni kicsinyke házat, hogy családjának legyen fedél a feje fölött, mire beköszönt a tél. De mindhiába, a ház még nem lett készen,

amikor ágynak esett, és nemsokára meg is halt. Az öreganyám, a te dédnagymamád, özvegyen marad egy kisgyerekekkel. Visszament a szülői házba, és valamivel később férjhez ment egy romániai férfihoz, aki szintén özvegy volt egy kisgyerekekkel.

Nagyon nehéz gyerekkora volt a nagypapának. Amikor negyedik osztályos volt, alig tízévesen, az édesanyja kivette az iskolából és cselédnek adta. Nagypapa sírt, szerette volna elvégezni a hat osztályt. Nagyon jó tanuló volt. Egy kora tavaszi reggelen az öreganyám batyuba kötötte kis ruháit, kézen fogta és elvitte a sarkadi piacra. Csípős volt a hajnal, de ők csak vártak, hogy jöjjön egy jó módú ember, és elvigye messzire. A piac teli volt várakozó anyákkal és gyerekekkel. Nagypapa egyre csak imádkozott, és kérte a jó Istent, hagyja őt hazamenni, hogy aludhasson az ő kis ágyában, hogy bebarangolhassa a falu utcáit, hogy bigét játszhasson a barátaival az út porában, hogy ehessen az ő csorba tányérjából, hogy leülhessen a kopott asztalhoz a konyha közepén...

Nagypapa nem tudta még, milyen nagy átok a szegénység.

Nem volt szerencséje. Egy nagy, tagbaszakadt, városi ruhába öltözött ember közeledett feléjük. Majd megállapodott öreganyámmal, mennyi búzát, mennyi vásznat, mennyi szalmát és mennyi ételt kap a gyerek szolgálata után.

Pár lépéssel lemaradva követte az idegent nagypapa.

Az ágya egy rongyszőnyeg volt a tehénistállóban. Meztláb, rongyos

ruhában szenvedett a hidegtől és az éhségtől. Este, miután kapott pár falatnyi ételt, a gazdasszonya rábízta a kenyérhéjakat, hogy adja oda a kutyának. Pár darabot gyorsan az inge alá dugott, majd nyugovóra térve lassan majszolta, hogy sokáig tartson. Reggel, álmos szemekkel, alighogy kilépett az álmok világából, a gazda ordibálva jól megverte: *Te kis oláh, már megint megetted a kutya vacsoráját!*

Nagypapa értetlenül állt ott, és azon gondolkodott: honnan tudja a gazda, hogy megettem néhány kenyérhéjat, hisz a kutya nem tud beszélni! Nagypapa olyan kicsi volt még, hogy nem jött rá, a rongyszőnyegre hullott pár szem morzsa árulkodott.

Ahányszor kenyeret szelek, nem tudok nem gondolni nagypapa gyerekkorára. Még az én életemben is voltak olyan időszakok, amikor nagyon szeretettel gondoltam egy darab kenyérhéjra – mondja apu könnybe lábadt szemmel.

Nekilátok a fejedelmi ételnek, és érzem a kenyér ízét a számban. Olaj és rántottaillatú. Igazi házi ízek. Azt hiszem, kezdem érteni apukám moz-

dulatait, ahogyan vágja a kenyeret, majd a szeleteket ráhelyezi a tálra. A mozdulatok szakrálisak, szertartás-sá állnak össze.

Befejezem a reggelit, de még nem állunk fel az asztaltól.

– Sokat szenvedett szegény nagypapa – folytatja a mesélést apu. – A gazdának voltak idősebb szolgálói is, akik megtanították nagypapát szert tenni némi ennivalóra. Este, amikor a ház ura lefeküdt, a cselédek fejtek egy kis tejet a tehén tőgyéből, csak úgy egyenesen a szájukba. Így éhes gyomruk megnyugodhatott egy kicsit. Amikor dolgozni mentek a határba, zsebükbe csúsztattak pár tojást, s nyersen megitták, amikor már nagyon kopogott a szemük az éhségtől. Az elején nagyon nehezen birkózott meg a nyálkás masszával, de később rákapott az ízére. Felnőttkorában kereskedő lett, megnősült, és maga mögött hagyta a szegénységet. Soha többé nem kellett kenyérhéjat ennie és nyers tojást innia.

Felállunk az asztaltól, és apukám ideadja a levesben átitatódott kenyérhéjakat, hogy adjam oda a kutyának.